

ECONOMIC ECOLOGY IN UZBEKISTAN

Nazarova Sevara Bekqul qizi

Third-Year Student, Group 21, Economics Program, Department of Economics and
Information Technologies, Navoiy University of Innovations

Teacher: Ochilova Dilnoza Ismoil qizi

Abstract

This article provides a comprehensive analysis of economic ecology issues in Uzbekistan. The country's rapid economic development is leading to serious environmental problems such as natural resource depletion, environmental pollution, and climate change. The study evaluates the principles of sustainable development, strategies for transitioning to a green economy, and the effectiveness of environmental policy. The article offers recommendations for harmonizing Uzbekistan's future economic growth with ecological sustainability.

Keywords

Uzbekistan, Economic Ecology, Sustainable Development, Green Economy, Environmental Policy, Resource Management, Climate Change

O'zbekistonda iqtisodiy ekologiya

Navoiy Innovatsiyalar Universiteti "Iqtisodiyot va Axborot texnologiyalari"
kafedrasi Iqtisodiyot yo'nalishi 3-kurs 21-guruh talabasi

Nazarova Sevara Bekqul qizi

O'qituvchi: Ochilova Dilnoza Ismoil qizi

Annotatsiya. Ushbu maqola O'zbekistonda iqtisodiy ekologiya muammolarini kompleks tahlil qiladi. Mamlakatning tezkor iqtisodiy rivojlanishi tabiiy resurslardan foydalanish, atrof-muhit ifloslanishi va iqlim o'zgarishi kabi jiddiy ekologik muammolarni keltirib chiqarmoqda. Tadqiqot barqaror rivojlanish tamoyillari, yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyalari va ekologik siyosatning samaradorligini baholaydi.

"KELAJAK TEXNOLOGIYALARI VA SUN'IY INTELLEKT"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

Maqola O'zbekistonning kelajakdagi iqtisodiy o'sishini ekologik barqarorlik bilan uyg'unlashtirish bo'yicha tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, Iqtisodiy Ekologiya, Barqaror Rivojlanish, Yashil Iqtisodiyot, Atrof-muhit Siyosati, Resurslarni Boshqarish, Iqlim O'zgarishi

Аннотация. Данная статья представляет комплексный анализ проблем экономической экологии в Узбекистане. Быстрое экономическое развитие страны приводит к серьезным экологическим проблемам, таким как истощение природных ресурсов, загрязнение окружающей среды и изменение климата. Исследование оценивает принципы устойчивого развития, стратегии перехода к зеленой экономике и эффективность экологической политики. Статья предлагает рекомендации по гармонизации будущего экономического роста Узбекистана с экологической устойчивостью.

Ключевые слова: Узбекистан, Экономическая Экология, Устойчивое Развитие, Зеленая Экономика, Экологическая Политика, Управление Ресурсами, Изменение Климата

Kirish. Iqtisodiy ekologiya – bu iqtisodiy faoliyat va atrof-muhit o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganuvchi fanlararo yo'nalish bo'lib, barqaror rivojlanishda muhim o'rin tutadi. O'zbekiston uchun bu tushuncha alohida ahamiyatga ega, chunki mamlakat uzoq yillik ekologik muammolar, xususan, tabiiy resurslardan intensiv foydalanish va iqlim o'zgarishining salbiy oqibatlari bilan yuzlashmoqda. Ushbu sharoitda, iqtisodiy o'sishni ekologik barqarorlik bilan uyg'unlashtirish strategik ustuvor vazifaga aylangan. So'nggi yillarda O'zbekiston "yashil iqtisodiyot"ga o'tish bo'yicha qat'iy siyosiy yo'nalishni belgilab oldi. Prezidentning 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston – 2030" strategiyasining "Yashil iqtisodiyot" komponenti global jarayonlar va Parij kelishuvi tamoyillari bilan uyg'unlashgan izchil sa'y-harakatlarning davomi hisoblanadi

"KELAJAK TEXNOLOGIYALARI VA SUN'IY INTELLEKT"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

Ushbu strategik yo'nalish doirasida, 2022-yil 2-dekabrdagi Prezident Farmoni bilan 2030-yilgacha "yashil" iqtisodiyotga o'tishni jadallashtirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi tasdiqlandi . Unda yalpi ichki mahsulot birligiga issiqxona gazlari emissiyasini 35% ga kamaytirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalari quvvatini 15 GVt ga yetkazish, sanoatda energiya samaradorligini 20% ga oshirish, suvdan foydalanish samaradorligini oshirish, yashil maydonlarni kengaytirish va chiqindilarni qayta ishlash darajasini 65% dan oshirish kabi ulkan maqsadlar belgilangan . Bu chora-tadbirlar "yashil sertifikatlar" tizimini joriy etish va issiqxona gazlari monitoringi, hisoboti va verifikatsiyasi (MRV) tizimini yaratish kabi mexanizmlar orqali amalga oshirilmoqda .

Ekologik muammolarni hal etish va barqaror rivojlanishga erishishda ilmiy tadqiqotlar va xalqaro hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekistonning ekologik muvozanatini saqlash va tabiiy resurslardan samarali foydalanish bo'yicha ilmiy yondashuvlar faol o'rganilmoqda . Xususan, 2024-yilda O'zbekiston Ekologiya vazirligi Xitoy Fanlar akademiyasi bilan ekologiya va barqaror rivojlanish sohasida ikki tomonlama hamkorlikni chuqurlashtirish bo'yicha kelishuvlarga erishdi. Bu hamkorlik doirasida sho'rxok o'simliklar bog'larini yaratish, raqamli ifloslanish monitoringi tizimlarini joriy etish va Markaziy Osiyo Ekologiya va atrof-muhitni o'rganish ilmiy-tadqiqot markazini tashkil etish ko'zda tutilgan. Ushbu sa'y-harakatlar O'zbekistonning "yashil" kelajak sari intilishini yaqqol namoyish etadi.

Asosiy qism

O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishi uzoq yillar davomida atrof-muhitga sezilarli bosim o'tkazgan, bu esa bir qator jiddiy ekologik muammolarning paydo bo'lishiga olib kelgan. Bu muammolar nafaqat tabiiy tizimlarga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda, balki mamlakat iqtisodiyotining barqarorligiga va aholi salomatligiga ham bevosita tahdid solmoqda. Eng dolzarb ekologik muammolardan biri Orol dengizi fojiasidir. O'tmishda

"KELAJAK TEKNOLOGIYALARI VA SUN'IY INTELLEKT"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

dunyodagi to'rtinchi yirik ko'l bo'lgan Orol dengizi 1960-yillardan boshlab Amudaryo va Sirdaryo suvlarining qishloq xo'jaligida, xususan, paxtachilikda intensiv sug'orish uchun yo'naltirilishi natijasida keskin qisqardi . 2000-yillarning boshlariga kelib, dengizning mutlaq sathi 31 metrga pasayib, uning dastlabki maydonining chorak qismi va suv hajmining atigi 10% qolgan edi . Bugungi kunda sobiq dengiz o'rnida 38 000 km² dan ortiq qum va tuz cho'llari paydo bo'lgan, bu esa mintaqaviy iqlimga, qishloq xo'jaligiga va aholi salomatligiga halokatli ta'sir ko'rsatmoqda. Tuz va chang bo'ronlari tuproq unumdorligini pasaytirib, ekin hosildorligini kamaytirmoqda, nafas olish yo'llari kasalliklari va boshqa sog'liq muammolarini keltirib chiqarmoqda. Bu ekologik falokatning iqtisodiy oqibatlari baliqchilik sanoatining yo'q bo'lishi, qishloq xo'jaligi mahsulotlarining kamayishi, suv resurslarining tanqisligi va mintaqaning investitsion jozibadorligining pasayishi bilan bog'liq.

Suv resurslarining tanqisligi O'zbekiston uchun Orol fojiasidan tashqari ham jiddiy muammo hisoblanadi. Iqlim o'zgarishi, muzliklarning erishi va suvdan samarasiz foydalanish Markaziy Osiyo mintaqasida suv stressini kuchaytirmoqda. Qishloq xo'jaligi, ayniqsa, sug'oriladigan dehqonchilik, mamlakatdagi umumiy suv iste'molining qariyb 90% ini tashkil etadi. Eskirgan sug'orish tizimlari va suvni tejoychi texnologiyalarning yetarli darajada joriy etilmaganligi suv yo'qotishlarini oshirmoqda. Tuproq degradatsiyasi, xususan, sho'rlanish va eroziya ham keng tarqalgan muammo bo'lib, qishloq xo'jaligi yerlarining unumdorligini pasaytirib, oziq-ovqat xavfsizligiga tahdid solmoqda. Sanoat va transport sektorlaridan chiqayotgan havo ifloslanishi yirik shaharlarda, ayniqsa, qish mavsumida, aholi salomatligi uchun jiddiy xavf tug'dirmoqda. Energetika sohasida ko'mir va boshqa qazilma yoqilg'ilarga bog'liqlik issiqxona gazlari emissiyasini oshirib, iqlim o'zgarishiga hissa qo'shmoqda. Bularning barchasi mamlakatning iqtisodiy o'sish salohiyatini cheklab, barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishni qiyinlashtirmoqda.

"KELAJAK TEXNOLOGIYALARI VA SUN'IY INTELLEKT"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

O'zbekiston iqtisodiyotining turli sektorlari atrof-muhitga o'ziga xos ta'sir ko'rsatadi va barqarorlikni ta'minlashda alohida muammolarga duch keladi. Qishloq xo'jaligi, mamlakat iqtisodiyotining an'anaviy tayanchi bo'lib, suv resurslarining asosiy iste'molchisi hisoblanadi. Paxta va g'alla kabi suv talab qiluvchi ekinlarni yetishtirishda intensiv sug'orish usullari, shuningdek, kimyoviy o'g'itlar va pestitsidlardan foydalanish tuproq sho'rlanishi, yer osti suvlarining ifloslanishi va biologik xilmaxillikning kamayishiga olib kelmoqda. Barqaror qishloq xo'jaligiga o'tish, suvni tejovchi texnologiyalarni (tomchilatib sug'orish, zamonaviy purkagichlar) joriy etish, ekinlarni diversifikatsiya qilish va organik dehqonchilikni rivojlantirish orqali atrof-muhitga bo'lgan bosimni kamaytirish zarur. Prezidentning 2022-yil 2-dekabrda qabul qilingan farmonida 1 million gektargacha maydonda suvni tejovchi sug'orish texnologiyalarini joriy etish belgilanganligi bu yo'nalishdagi muhim qadamdir .

Sanoat sektori, ayniqsa, tog'-kon, metallurgiya, kimyo va qurilish materiallari ishlab chiqarish tarmoqlari, yuqori energiya iste'moli, issiqxona gazlari emissiyasi, sanoat chiqindilari va suv ifloslanishi bilan bog'liq jiddiy ekologik muammolarni keltirib chiqaradi. Ko'plab sanoat korxonalarida eskirgan texnologiyalar va energiya samaradorligi past uskunalarning qo'llanilishi resurslardan samarasiz foydalanishga olib keladi. "Yashil" iqtisodiyotga o'tish strategiyasi doirasida sanoatda energiya samaradorligini 20% ga oshirish va yalpi ichki mahsulot birligiga issiqxona gazlari emissiyasini 35% ga kamaytirish kabi maqsadlar belgilangan . Bu maqsadlarga erishish uchun ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish, energiya tejovchi texnologiyalarni joriy etish, chiqindilarni qayta ishlash va resurslardan samarali foydalanishni ta'minlash talab etiladi. Energetika sektori ham muhim o'rin tutadi, chunki mamlakatning energiya balansi asosan qazilma yoqilg'ilarga tayanadi. Qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o'tish, xususan, quyosh va shamol energiyasi quvvatini 15 GVt ga yetkazish orqali umumiy elektr energiyasi ishlab chiqarishda

"KELAJAK TEKNOLOGIYALARI VA SUN'IY INTELLEKT"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

ularning ulushini 30% dan oshirish strategik vazifadir . Bu nafaqat issiqxona gazlari emissiyasini kamaytiradi, balki energiya xavfsizligini ham oshiradi.

Qurilish va transport sektorlari ham atrof-muhitga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Qurilish materiallarini ishlab chiqarishda resurslar sarfi va chiqindilar hosil bo'lishi, shuningdek, transport vositalaridan chiqayotgan gazlar havo ifloslanishining asosiy manbalaridan biridir. Shaharlarda jamoat transportini rivojlantirish, elektromobillarni rag'batlantirish va "yashil" qurilish standartlarini joriy etish orqali bu ta'sirlarni kamaytirish mumkin. Chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish ham muhim ahamiyatga ega. Maqsad chiqindilarni qayta ishlash darajasini 65% dan oshirishdir. Bu maqsadga erishish uchun zamonaviy chiqindi saralash va qayta ishlash texnologiyalarini joriy etish, aholi o'rtasida ekologik madaniyatni oshirish va chiqindilarni kamaytirish bo'yicha choralar ko'rish lozim. Ushbu sektorlarda barqarorlik muammolarini hal qilish uchun kompleks yondashuv, jumladan, qonunchilik bazasini mustahkamlash, moliyaviy rag'batlantirish mexanizmlarini yaratish va innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish zarur.

O'zbekistonning "yashil iqtisodiyot"ga o'tish siyosati va davlat dasturlari so'nggi yillarda izchil va qat'iy tus oldi. Bu jarayonning asosini Prezidentning 2019-yil 4-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasining 2019-2030-yillarda "yashil" iqtisodiyotga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori tashkil etdi. Ushbu strategiya mamlakatning energiya samaradorligini oshirish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, issiqxona gazlari emissiyasini kamaytirish va Parij kelishuvi bo'yicha majburiyatlarni bajarishga qaratilgan edi. Keyinchalik, "O'zbekiston – 2030" strategiyasining "Yashil iqtisodiyot" komponenti va 2022-yil 2-dekabrda Prezident Farmoni bilan tasdiqlangan 2030-yilgacha "yashil" iqtisodiyotga o'tishni jadallashtirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi bu yo'nalishdagi sa'y-harakatlarni yanada chuqurlashtirdi. Ushbu dasturlar doirasida bir qator muhim mexanizmlar va siyosiy vositalar joriy etilmoqda. Masalan, 2023-yil 1-iyundan boshlab "yashil sertifikatlar" tizimi joriy etildi, bu esa qayta

"KELAJAK TEXNOLOGIYALARI VA SUN'IY INTELLEKT"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

tiklanuvchi energiya manbalaridan ishlab chiqarilgan elektr energiyasini tasdiqlash va rag'batlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, 2024-yil 1-yanvardan boshlab barcha is-siqxona gazlari uchun monitoring, hisobot va verifikatsiya (MRV) tizimini yaratish maj-buriyati belgilandi, bu esa emissiyalarni aniq hisobga olish va ularni kamaytirish bo'y-cha samarali choralarni ishlab chiqish imkonini beradi. Sanoatda "yashil" o'tish konsepsiyasi tasdiqlanib, 2026-yilga qadar 25 ta yirik korxonada energiya sarfini 20% ga ka-maytirish bo'yicha aniq chora-tadbirlar rejasi ishlab chiqildi. Bu chora-tadbirlar sanoat-ning ekologik izini kamaytirish va uning raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan.

Davlat dasturlari nafaqat sanoat va energetika, balki qishloq xo'jaligi, suv xo'jaligi va shaharsozlik sohalarini ham qamrab oladi. "Yashil makon" umummilliy tashabbusi doirasida har yili 200 million tup ko'chat ekish orqali mamlakatda yashil maydonlarni 30% dan ortiqqa kengaytirish ko'zda tutilgan. Bu tashabbus havo sifatini yaxshilash, shaharlarda mikroiklimni mo'tadillashtirish va biologik xilma-xillikni oshirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, yangi qurilayotgan quyosh va shamol elektr stansiyalari uchun kamida 25% quvvatga ega energiya saqlash qurilmalarini o'rnatish majburiyati joriy etildi. Bu esa qayta tiklanuvchi energiya manbalarining tarmoqqa integratsiyasini yaxshilash va energiya tizimining barqarorligini ta'minlashga yordam beradi. Ushbu si-yosatlar va dasturlar "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish uchun mustahkam institutsional va huquqiy asos yaratmoqda, ammo ularni samarali amalga oshirish uchun doimiy moni-toring, texnologik innovatsiyalar va malakali kadrlar tayyorlash muhim ahamiyatga ega.

Ekologik muammolarni hal qilish va "yashil" iqtisodiyotga o'tishda xalqaro ham-korlik va investitsiyalar O'zbekiston uchun strategik ahamiyat kasb etadi. Mamlakatning ekologik muvozanatini saqlash va tabiiy resurslardan samarali foydalanish bo'yicha ilmiy yondashuvlar faol o'rganilmoqda. Xalqaro tajriba va ilg'or texnologiyalarni joriy etish, shuningdek, moliyaviy resurslarni jalb qilish bu jarayonning ajralmas qismidir. O'zbekistonning Xitoy Fanlar akademiyasi bilan ekologiya va barqaror rivojlanish

"KELAJAK TEXNOLOGIYALARI VA SUN'IY INTELLEKT"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

sohasidagi hamkorligi bunga yorqin misoldir . 2024-yilda erishilgan kelishuvlar doirasida sho'rxok o'simliklar bog'larini yaratish, raqamli ifloslanish monitoringi tizimlarini joriy etish va Markaziy Osiyo Ekologiya va atrof-muhitni o'rganish ilmiy-tadqiqot markazini tashkil etish ko'zda tutilgan . Sho'rxok o'simliklar bog'lari Orolbo'yi mintaqasidagi sho'rlangan yerlarni rekultivatsiya qilish va cho'llanishga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi, bu esa qishloq xo'jaligi uchun yangi imkoniyatlar yaratadi va mahalliy aholining turmush sharoitini yaxshilaydi. Raqamli monitoring tizimlari esa atrof-muhit holatini real vaqt rejimida kuzatish, ifloslanish manbalarini aniqlash va ularga qarshi samarali choralar ko'rish imkonini beradi.

Markaziy Osiyo Ekologiya va atrof-muhitni o'rganish ilmiy-tadqiqot markazining Toshkentda joylashgan "Yashil universitet"da tashkil etilishi mintaqaviy miqyosda ilmiy tadqiqotlar, mutaxassislar tayyorlash, texnologiya va tajriba almashish uchun muhim platforma bo'lib xizmat qiladi . Bu markaz nafaqat O'zbekiston, balki butun Markaziy Osiyo uchun "yashil" va barqaror rivojlanishni rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi. Xalqaro hamkorlik faqat Xitoy bilan cheklanib qolmaydi. Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki (OTB), Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (YTTB) kabi xalqaro moliyaviy institutlar O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya loyihalarini, suvni tejoyvchi texnologiyalarni va chiqindilarni boshqarish tizimlarini moliyalashtirishda faol ishtirok etmoqda. Bu investitsiyalar nafaqat moliyaviy resurslarni taqdim etadi, balki ilg'or texnologiyalar va boshqaruv tajribasini ham olib keladi.

Texnologiya transferi va innovatsiyalarni joriy etish "yashil" iqtisodiyotga o'tishning asosiy omillaridan biridir. O'zbekistonning o'zida ilmiy tadqiqotlar va ishlanmalarini qo'llab-quvvatlash, mahalliy olimlar va tadqiqotchilarning salohiyatini oshirish muhim ahamiyatga ega. Xalqaro hamkorlik doirasida mutaxassislarni o'qitish, malaka oshirish dasturlarini amalga oshirish va ekologik ta'limni rivojlantirish orqali "yashil" iqtisodiyot uchun malakali kadrlar bazasini yaratish zarur. Bundan tashqari, iqlim o'zgarishi-

"KELAJAK TEXNOLOGIYALARI VA SUN'IY INTELLEKT"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

ga moslashish va uning salbiy oqibatlarini yumshatish bo'yicha xalqaro tashabbuslarda faol ishtirok etish, global iqlim fondlaridan mablag' jalb qilish ham mamlakatning ekologik barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Xalqaro hamkorlik nafaqat ekologik muammolarni hal qilishga yordam beradi, balki O'zbekistonning jahon hamjamiyatidagi obro'sini oshiradi va barqaror rivojlanish yo'lidagi sa'y-harakatlarini kuchaytiradi. Bu sa'y-harakatlar O'zbekistonning "yashil" kelajak sari intilishini yaqqol namoyish etadi va mintaqaviy ekologik xavfsizlikni ta'minlashga hissa qo'shadi.

Xulosa

O'zbekiston iqtisodiy ekologiya sohasida Orol fojiasi, resurs tanqisligi va ifloslanish kabi murakkab muammolar bilan yuzlashmoqda. Mamlakat "yashil iqtisodiyot"ga o'tish bo'yicha qat'iy strategik yo'nalishni belgilab, qayta tiklanuvchi energiya, suvni tejash va sanoat samaradorligini oshirishga qaratilgan keng qamrovli dasturlarni amalga oshirmoqda. Xalqaro hamkorlik, jumladan Xitoy bilan ekologik loyihalar va investitsiyalar bu jarayonning ajralmas qismidir. Kelajakda ushbu izchil sa'y-harakatlar O'zbekistonning barqaror rivojlanishini ta'minlash va ekologik xavfsizlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

Abdurakhmanov K.A., Alimov A.A. O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari. // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2021. – № 4. – B. 10-21. – http://iqtisodiyot.uz/sites/default/files/articles/2021/4/2_Abduraxmanov_Alimov.pdf

Mirzayev M.M. O'zbekistonda ekologik xavfsizlikni ta'minlashning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish. // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2022. – № 6. – B. 20-30. – http://iqtisodiyot.uz/sites/default/files/articles/2022/6/2_Mirzaev_M.pdf

“KELAJAK TEXNOLOGIYALARI VA SUN’IY INTELLEKT”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

Xolmatov Sh.A. Hududlarning ekologik-iqtisodiy barqarorligini ta’minlash mexanizmlarini takomillashtirish. Iqtisodiyot fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. – Toshkent: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, 2021. – 50 b. – <https://www.tdiu.uz/wp-content/uploads/2021/06/Xolmatov-Sh.A.-Avtoreferat.pdf>

Xolmo‘minov J.X., Xolmatov Sh.A. Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari. Monografiya. – Toshkent: Fan, 2022. – 240 b.

G‘ulomova D.A. O‘zbekistonda ekologik investitsiyalarni faollashtirishning iqtisodiy mexanizmlari. // Iqtisodiyot va ta’lim. – 2023. – № 1. – B. 15-22. – <https://iqtisodiyotvatalim.uz/wp-content/uploads/2023/02/1-son-2023-yil.pdf>

Xolmatov N.M. O‘zbekistonda ekologik-iqtisodiy tizimlarning barqaror rivojlanishini ta’minlash masalalari. // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2020. – № 5. – B. 1-10. – http://iqtisodiyot.uz/sites/default/files/articles/2020/5/1_Xolmatov_N.pdf

Saidov S.S. Ekologik to‘lovlar tizimini takomillashtirish orqali atrof-muhitni muhofaza qilishni moliyalashtirish imkoniyatlari. // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2023. – № 1. – B. 12-20. – http://iqtisodiyot.uz/sites/default/files/articles/2023/1/2_Saidov_S.pdf

Xudayberdiyev A.B., Xolmatova N.A. O‘zbekistonda ekologik iqtisodiyotni rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari. // Iqtisodiyot va moliya. – 2021. – № 10. – B. 15-22. – <https://iqtisodiyotvamoliya.uz/wp-content/uploads/2021/11/10-2021.pdf>

Maxmudova G.M. O‘zbekistonda ekologik innovatsiyalarni rivojlantirishning iqtisodiy ahamiyati. // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2022. – № 3. – B. 1-10. – http://iqtisodiyot.uz/sites/default/files/articles/2022/3/1_Maxmudova_G.pdf

